

Korištenje prostora: teorija i praksa

Ine van Liempd izvješćuje o istraživanju koje se bavilo time kako stručnjaci koji u Nizozemskoj rade s djecom svoju pedagošku teoriju i viziju povezuju s prostorom u kojem rade.

Napisala: Ine van Liempd
Izvor: Children in Europe, ožujak 2005.
Prevela: Dunja Flegar
Prilagodila: Helena Burić

Istraživanje

- Vodila ga je Istraživačka i savjetodavna agencija za prostorno planiranje (AKTA) pri Tehničkom sveučilištu u Eindhovenu od 2003. do 2004. godine s ovlaštenjem 'Childcare Guarantee Funda' /Osiguravajući fond ustanova ranog odgoja i obrazovanja/. Provedeno je u sklopu glavnog projekta pod nazivom 'Quality impulse for childcare buildings' /Kvalitativni poticaj za gradnju dječjih vrtića/.
- Provedeno je u 30 ustanova, od toga 25 predškolskih i 14 školskih.
- Obuhvatilo je interijer i eksterijer (igrališta); korištene su metode pregledavanja planova, posjeta i intervjua.
- Analizirani su upitnici koje je ispunilo ukupno 289 djelatnika, 328 roditelja i 192 djeteta.

U doba ubrzanog porasta broja predškolskih ustanova u Nizozemskoj, cilj našeg istraživanja prvenstveno je bila evaluacija već postojećih zgrada predškolskih usta-

nova. Nastojali smo također istražiti koji su to najvažniji uvjeti koje mora zadovoljiti neka zgrada da bi odgovarala potrebama djece, roditelja i odgajatelja. Uzeli smo u obzir lokaciju, cjelinu prostora, raspored prostorija i opremljenost. Ujedno smo zaposlenicima u preko 30 dječjih vrtića postavili pitanja o povezanosti fizičkog prostora, pedagoške vizije i prakse.

Pedagoška vizija i praksa

Odgajatelji u dječjim vrtićima su zamoljeni da opišu pedagošku teoriju koja najviše

Kad je mališanima na raspolaganju prostor u koji se mogu skloniti da bi se igrali samostalno ili u društvu s još jednim djetetom, tada je manja vjerojatnost da će u igri smetati ostale.

...

Djeca se puno više međusobno igraju kada su prostori povezani, nego kad su odvojeni.

utječe na njihov rad u praksi. 57 posto ispitanika, dakle većina njih, nije primjenjivala isključivo jedan pedagoški pristup, nego su kombinirali nekoliko različitih. Dvadeset posto odgajatelja je kao izvor inspiracije spomenulo Reggio pedagogiju, a na deset posto njih znatno je utjecao pristup poznatog američkog psihologa dr. Thomasa Gordona. Taj se pristup usredotočuje na pozitivnu komunikaciju s djecom i aktivno slušanje. Trideset posto odgajatelja još uvijek je razvijalo vlastitu pedagošku viziju. Nastojali smo temeljitije istražiti njihove pedagoške vizije tako što smo ih upitali kojim se principima rukovode u praksi. Tako smo u vrtićima razabrali tri tipa pedagoških vizija:

- *Poticanje neovisnosti i kompetencije* – ova vizija, inspirirana Reggio pedagogijom, inzistira na važnosti slobodnog kretanja djece vrtićem, a djecu se potiče na eksperimentiranje i istraživanje.
- *Nuđenje niza različitih aktivnosti* – ova je vizija većim dijelom usmjerena k nastojanju da se djeci ponude aktivnosti koje će im omogućiti samostalno istraživanje.
- *Usmjerenost na skupine* – ova vizija puno pozornosti pridaje socijalnim interakcijama u skupini pa se najčešće provodi u vrtićima s 'mješovitim' pristupima.

od vrtića do fakulteta

Pedagoška vizija i ponašanje

Uz pomoć upitnika o dječjem ponašanju te o učestalosti i tipovima dječjih aktivnosti, pokušali smo otkriti postoji li veza između pedagoške vizije koju ustanova slijedi i dječjih aktivnosti i ponašanja.

U području učestalosti i tipova dječje igre nismo uočili neke razlike između različitih pristupa. Nismo našli ni razlike u negativnom ponašanju. No,

jasna se razlika pojavila u učestalosti igre između djece u različitim skupinama. Obično odgojna skupina u vrtiću broji 10 do 15 djece. Neki su vrtići radili s mješovitim odgojnim skupinama (u kojima su se nalazila djeca od rođenja do četvrte godine života), neki su imali skupine za mališane do druge godine života i skupine za djecu od druge do četvrte godine života.

Djeca školske dobi koja su raspolagala s više individualnog prostora i privatnosti, bila su zadovoljnija objektom.

Uočili smo zamjetno visok rezultat kod 'igranja s djecom iz drugih skupina i igranja u podskupinama' u onim vrtićima koji su inspirirani Reggio pedagogijom. Djeca u tim vrtićima mogu se također u znatnijoj mjeri slobodno kretati zgradom. Pokazalo se da je važna značajka tih vrtića upravo to što je u njima moguće kontaktirati s djecom izvan vlastite odgojne skupine.

Ta su nam istraživanja pružila druge važne spoznaje, premda nevezano uz samu pedagošku viziju ustanove. Kad su dvije odgojne skupine povezane, na primjer kad djeca dijele zajedničke sanitarije, odgajatelji doživljavaju manje stresa. Pretpostavljamo da je to stoga što u tom slučaju češće imaju mogućnost pomagati jedni drugima. Usto se i djeca puno više međusobno igraju kad su prostori povezani, nego kad su odvojeni. Kad je mališanima na raspolaganju prostor u koji se mogu skloniti da bi se igrala samostalno ili u društvu s još jednim djetetom, tada je manja vjerojatnost da će u igri smetati ostale. Kada se djeci školske dobi pruži više individualnog prostora i privatnosti

– kao što su ormarići na zaključavanje u koje mogu spremati svoje stvari – tada su ona puno zadovoljnija objektom. Potrebama djevojčica treba pokloniti više pozornosti: one žele ljuljačke i penjalice; vanjski prostor mora biti inspirativan za one koji traže kvalitetnije mogućnosti igre i prostor za druženje s drugima.

Pedagoška vizija i arhitektura objekta

Naša je namjera također bila istražiti vezu između pedagoške vizije i arhitekture

Roditelji i odgajatelji objekt su ocjenjivali ovisno o tome u kojoj se mjeri poklapao s pedagoškom vizijom. Tamo gdje to nije bio slučaj, osoblje i roditelji ocijenili su kvalitetu zgrade i igrališta puno lošije nego u slučajevima gdje se objekt poklapao s vizijom. Ovo otkriće naglašava koliko je važno da se pri gradnji objekta uzme u obzir pedagoška vizija vrtića koji će u njemu biti smješten.

objekta. Primjerice, ako smo istraživali u vrtiću u kojem se smatralo da je važno da se djeca mogu slobodno kretati objektom, tada smo ispitali u kojoj mjeri i koliko samostalno djeca smiju mijenjati prostorije i stvara li to probleme odgajateljima.

Roditelji i odgajatelji objekt su ocjenjivali ovisno o tome u kojoj se mjeri poklapao s pedagoškom vizijom. Tamo gdje to nije bio slučaj, a to je bilo u trećem tipu vrtića, onom koji je usmjeren na skupine, osoblje

i roditelji ocijenili su kvalitetu zgrade i igrališta puno lošije nego u slučajevima gdje se objekt poklapao s vizijom. Ovo otkriće naglašava koliko je važno da se pri gradnji objekta uzme u obzir pedagoška vizija vrtića koji će u njemu biti smješten.

Zaključak

Iznenadilo nas je to što se priroda i učestalost igre i ponašanja ne razlikuju značajno u ustanovama s različitim pedagoškim vizijama. To ne mora značiti da do razlike nikada neće doći. Naša se studija nije provodila niti u jednom centru s iznimno dobrom praksom, a u tom bi se slučaju možda vidjela razlika. Međutim, otkrili smo da sami objekti, vanjska igrališta i unutrašnje uređenje utječu na ponašanje i dobrobit djece te da to korelira s njihovim razvojnim fazama – djeca različite dobi imaju različite prostorne potrebe. Iz toga zaključujemo da pri projektiranju i unutrašnjem uređivanju objekta i vanjskih igrališta, osim pedagoške vizije vrtića, treba uzeti u obzir dječju dob i stupanj razvoja. Ako je to povezano, sve će biti kako treba.

Kontekst

U siječnju 2005. godine nizozemsko je zakonodavstvo prenijelo odgovornost za reguliranje kvalitete usluga predškolskih ustanova s vladinih institucija na same vrtiće. Sada vrtići moraju samostalno utvrditi zdravstvene i sigurnosne standarde, procijeniti stupanj rizika i u sve to uključiti roditelje. Vladini inspektori provjeravaju jesu li ispunili te uvjete i postavili standarde. Nizozemska je vlada zatražila od triju nacionalnih agencija da kao predstavnici odgajatelja i roditelja utvrde one standarde koji će se uklopiti u zakonski okvir.

Ine van Liempd bavi se istraživačkim radom u Nizozemskoj istraživačkoj i savjetodavnoj agenciji za korištenje prostora (AKTA):
www.waarborgefondskinderopvang.nl